

20 ՓԱՐՍ

20 ՓԱՐՍ

ՆԱԽԳԱՀԱՐ ԵՄ ԵՐ ԲՈՒ ԳՐԱԾԻՆ ԳԵՏԵ Ե ԲՈՂԱԶԵ
ԱՌ ԽՍՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼԿ ԵՐԱՅՐԻ
Հայաստան, Երևան-Երևան

دوره هفدهم غلطه نورادونکیان خاند
فتره سی اداره

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Գ. ՊԱՐՍ, 3 ԵՂՅԵԴԵՐ, 1890

ԲԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ ԼՍՅՈՅ

Օրուան շատ մը խնդրոց վրայ, Յը-
րանտա և Ռուսիա համաժողովին կը
ցուցնեն։ Օրինակի ապագա, Յիւս-
տանի մը, Փոլ Մըլոյ, Պեկրաւ ժամա-
նից, ի Չէթինէն ալիքէն յետոյ, նպա-
տակ ունենալով հնար և չնախկորա-
ցի աշակերտներ հաւաքել Փարիզի մէջ
բացուած դպրոցի մը համար, որ հիմ-
նաւ է ընդ հոգնաւորութեան հա-
րաւային Սրաւա Բարեկամ լինելու-
թիւնն անուն մարմնի մը, Հարաւային
Սրաւա այս ֆրանսացի բարեկամաց
մէջ Ռուսեր այլ կան հարկաւ, և այս
դպրոցը որպէս աշակերտաց տա-
րածման համար նոր կէտքն մը պիտի
դառնայ։ Պ. Փոլ Մըլոյ շատ լաւ ըն-
դունելութիւն գտաւ Չեռնոկորայի
Նիքոլա իշխանին կողմէ, որուն հետ
քանի մը տեսակցութիւններ ունեցաւ։
Սերպոյի իշխանակերտներ հետ եւս
խորհրդակցեցաւ, որք այժմ իւրա-
ւապարկութեանց վրայ կը մտածեն։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԵՊՐԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

1891-92 տարու դերմանական ար-
տաքին գործող երկամասնային մէջ նշա-
նակալ են 292,300 մարդ հարաւ-արե-
ւմտեան Ալբերկէի գերման գաղթական-
ութեանց համար, ընդ որս 25,000
մարդ այն կողմից գերման աղաքակա-
ւորներ հաստատուել համար, նաեւ
երեք ու կէս միլիոն մարդ Արեւելեան
Ալբերկէի համար, 200,000 մարդ Կեդ-
ր. Ալբերկէի քաղաքակրթութեան և վա-
ճառակաւորութեան առջև բացման գոր-
ծին համար, իսկ Գաւերնի և Ռոյալի
ափերեկեան գերմանական գաղթակա-
րեան մէջ առնուած մարդեր արդէն
կը գոցեն տեղային վարչական ծախ-
քերը։

Հէսի գերազանց ընկերակալ-
ութիւնն իւր անդամաց չընդարձակ
մ'ուղղեց, որով զանաք կը յորդորէ
ամենալաւ եւանգելիստ մաքաւ ըն-
կերակալութեան դէմ։ Այս չընդարձա-
կան մէջ ըստած է։ «Ենկերակալ-
ութեան ձեռք» գերազանցեալ յոռե-
ղոյն թշնամիքն են։ Անոնք կ'ուզեն
ընտելիլ ընդ գերեզի գաւազանը,
որ Պետութեան և ազգութեան ապա-
հովագրոյ պատուարն է։ Ընկերակալ-
ականք ծայրագոյն կատարութեան կը
կուտին մեր կրօնին դէմ, մեր ընտա-
նական կազմակերպութեան դէմ, մեր
անհատականութեան իրաւունքն դէմ։ Մեր
եւս առնական վտանգութեան և կո-
րովով պէտք է դիմակայենք անոնց,
Այս պայքարի մէջ իմ պիտոյն
վրայ փոստային ռուսներն, և իմաց
տուէք անոնց երբ թշնամին ձեռք գիւ-
ղին մէջ երեւի իւր յիմարական աղե-
տալի վարդապետութեան մարդ գնդ
թուղարարութեան։ Ի յուր ձեռք հրաւելին
ձեռք պիտոյն պիտի երեւին կուտոյ դաշ-
տին վրայ, և թշնամին (ընկերակալ-
ութեան)։

Թիւնն անդամ չպիտի համար-
ձակի յարձակի ձեռք վրայ։
— Ի Պերլին, Աշխարհագրական Ըն-
կերակալութեան նստին մէջ, Պ. Հիւսման,
Ամերիկայի մարդաբանութեան և հնա-
խառնութեան մասնագէտներուն ի Փա-
րիզ գումարեալ համաժողովոյ վրայ
խոսելով, յայտարարեց թէ Գերմանի-
այիցան սիրայի ընդունելութիւն
դասն Յիւստանացոց կողմէ որ ակնե-
րեւ է թէ Յիւստանի և Գերմանիոյ
դիւանակաւոր միջև հայտնութեան մեծ
փոխար ար կայ։ Թէեւ Պերլինի Աշ-
խարհագրական Ընկերակալութեան մէջ ծա-
խարհայի սովորութիւնն է, բայց ի
յուր այս յայտարարութեան ժողովա-
կանք երկարորէն ծախարհեցին։

ՅԻՍՏՈՒՆԱԿԱՆ ԴԵՊՐԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հ. Հիւսմանի Լուսնի կը շարունա-
կէ Ուղղակի կապի մեծ կողմէն որ
փոխադարձութիւնները քաղաքի ի
Ռուս Առաւ փողոց բացած եկեղեցոյն
մէջ։ Այս քաղաքութիւնը շատ կը հե-
տաքրքրեն ֆրանսացի ժողովուրդը,
և լրագրութիւնն անոն որ սիրահաներ
կը խորհի անոնց։ Օրուան մարդն է
վերստին Հիւսմանի, Նոթա Տալիսի-
կին համարաւոր քաղաքին, որ քա-
նուցաւ Հոմարտի եկեղեցին երբ պա-
պական անխաղաղութեան վարդապե-
տութիւնն հետադարձեցաւ։ Կրտէ թէ
իւր նպատակ նախաձեռն մարդու ուղ-
ղակաւ եկեղեցին վերահաստատել է,
թովարկելով նորաժողով քաներն, և
կը պաշտպանէ եկեղեցականաց ամուս-
նացած և հարկ եղած լինելով։ Ապա-
տաժողով կաթոլիկ եկեղեցի մը հիմնելու
հետամտն է, և իրեն համարմտ չե-
լով Փարիզին լրագրի անդամ կը
խոստովանի իւր անկեղծութիւն, ըստ
որում ապագայ, պատուաւոր և շա-
ւաւոր իր քրք մը և պատան մը լքած
է իւր խնդիրն եւս իմ անսպառ։

Փարիզի նախալիքութեանը կը
յաճախեն ամեն օր 215,000 տղաք,
Այս աշխարհաց 75,000 կը պաշտա-
լին ազատ կամ մասնաւոր վարժա-
րաններու, զորս կաթոլիկ Միաբանու-
թիւնը կը կաւարարեն։ Միաբանները
թաղային կամ քաղաքային վարժարան-
ներու։ Կաթոլիկ մասնաւոր մը մը, որ
հանրային հանգանակութեան և նուրի
բաժնաւորութեան մը կը գործէ։ Ամե-
նէն աղաքային թաղերուն մէջ լքած
է և կը պահէ աւելի շատ քան իւր
դպրոցները, բոլորովին ձեռք։
— Փարիզի լրագրի կը ծանուցա-
նեն թէ Փաղէկացոց Պատրիարք Գեր-
Ապոլինարն Փարիզի մէջ տեսակցու-
թեանը ունեցած է պապական նուի-
րակին, Փարիզի արքեպիսկոպոսին,
ամ և պարսկական թագաւորներուն և
արաբներն գործող նախարար Պ. Ռիպոյի
հետ, և մասնաւոր հաստատած է առ
Պ. Ռիպոյ թէ վեհ. Սուլթան Ապու-
լի-Համիտ Բ. ըստ պատեն առիթ
ձեռքէ չի հաներ քաղցէացի աղբի
իմացական ու բարոյական բարեկեցու-
թեան ու բարգաւաճման գործին հա-
մար։

ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ ԼՍՅՈՅ

Վարչաւայի դատարանին առջեւ
անգղանգրորդ դատ ար մկաւ։ Տար-
ւոյ փետր. ամսուն, Վարչաւայի տան
մը մէջ հրդեհ ծագեցաւ, ուր կը բնա-
կէր գայեակ կին մը, Սքուպիւնաւ,
Ջրհանկիրը հրդեհը մարելով, փա-
տակներուն ներքեւ գտան նոր մեծած
քանի մը տղայոց դիակները։ Ասոր վրայ
քննութիւն բացուելով, ապացուցուե-
ցաւ թէ անցեալ սեպտ. 15-ին ի վեր աւե-
լի քան 200 տղայք այս գայեակին յան-
ձնուած էին, որ փոքրիկ փոխարհու-
թեամբ մը յանձն կառնոր առաջին խը-
նամքը տալ այս տղայոց և յետոյ հանրա-
յին նպատակաւ վարչութեան թոշ-
ղու իրաւ լքել տղայք։ Այս 200 էն,
1225 յիշեալ վարչութեան յանձնուած
էին, իսկ միացեալ մեծած կամ ոչնչա-
ցած։ Որովհետեւ գայեակին տունն
յաճախ աղապարկեր կը հանուէին, Գա-
նի մը գերեզմաններ բացուելով, գիտ-
եցաւ որ գայեակին տունն մեծած
հանուած տղայոց ամենքն ալ անոնի
թողուելով մեծած էին։ Այս կին ու-
րմին քան գործը ըրած էր անհաճոյ
նորաժողովի վարժարանութեան մը փո-
խարհ անհետ լինել ո'ւ է կերպիւ, և
իւր տան մէջ գտնուած նոր մեծած
տղայքը տակաւին անհետացելու մի-
ջոց չէր ունեցած։ Այս հրդեհի հետ
մէկտեղ գտնուած քաղաքն են իւր յոր
մեղաւորքը, երկու արք և երկու կա-
նայր։

— Ի Հիւսիսիֆոր, Ֆինլանդիա, չորս
անպատիւ կանայք յաղորդարար չար-
դուած գտնուեցան, նման իրենց վի-
ճակակից այն ին կանայց որք յոշ-
տակ գտնուած են Լոնտոնի Հուպի-
չալի թաղին մէջ։ Բուռեցաւ Չարլզ
Ռիպոյ անուն մարդ մը, որ ինքզինք
անդիպակ կ'անուանէր, բայց սուտ-
գուցեցաւ թէ Մաց Չանդա անուն ֆին-
լանդացի մ'է, և կը խոստովանի այս
չարս կանայց չարորոց սպաննել լինե-
լը, նորա պատմանդները գործաւոր
համար, կը խոստովանի նաեւ ուրիշ
ուր սպաննելութիւնն գործելը, բայց
տեղեկութիւն չունենալ կը յայտարա-
րէ միւս երեք կանայց նկատմամբ։

ԱՌՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Աւստրիական հրապարակական հիւստո-
սական դատարանը մը պիտի հաստա-
տուի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Դատարարաց
կէն աւստրիացի, կէսը մաճառ պի-
տի լինին, և նախագահը տարի մը
աւստրիացի անդամաց մէջէն պիտի
առնուի, տարի մը մաճառ անդամաց
մէջէն։ Այս իրաւաստութեան մէջ
տեղին կը վերստին Մաճառաց կողմ
յարդեցալ գիտարութիւնն մը, որք
հիւստոսական դատարանը համար ի
թիւղեմիս (աւստրիական հողի վրայ) վե-
րաբնիշխ ատենն մը գոյութեան կը
հակառակէին։

— Ճիշդ թիւք, որք աւստրիական հան-
րային վարժարանաց ուսուցիչներն
պահանջաւ քննութեան ենթարկուիլ
չեն ուզեր, որոնցին կրկ այս քննու-
թիւն կառավարութեան կողմէ, որպէս

զի իրենց վարժարանք եւս իրեն հան-
րային հաստատութիւններ նկատուի-
նային հետեւ։

— Մաճառական խորհրդարանի ան-
կախ կուտակութիւնն որոշեց այս
տարի քուէարկել արքունի պալատան
եւմտացոյցն, իրենց ցոյց հաստատու-
թեան առ թագաւոր-կայսրն։ Մայս
վարչ հակառակ քուէ կուտակին տոյն
եւմտացոյցին, զո՞հ չլինելով Հունգա-
րիոյ և Աւստրիոյ արդի երկեակ գրու-
թեանէն։

— Երկու մաճառ տղայք մեծամար-
տեցան լիւսէլ, և մին մեծաւ ստացած
լիւսէլն։

— Երկու փիւստայնութիւնն ետքը,
Թիւրոյի նահանգային երեսփոխանական
ժողովն որպէս մը քուէարկեց, երես-
փոխան Պ. Շէնքի առաջարկութեամբ,
որով կառավարութիւնն կը խնդրէ
որենց քաղաք և վարչական հարկաւոր
մէջ չլինելու հետեւ, կը խնդրէ
այս հանդիման քաղաքային յար-
գել տալու համար։

Ե Գ Ի Գ Տ Ո Ս

Թիւրոյի Վիեննայի թղթակիցը, ծա-
նոցանքով թէ առաւ կառավարու-
թիւնն որոշած է աւելցնել Գաւիթի
առական վարժարանին յատկացու-
ցած տարեկան նպաստը, կրտէ թէ
այս կրթական նպաստի յաւելումն ի-
րաք հանրական նպատակաւ, և
այս առիթով իրենցին է որ անդ լիւսէլ
գրաւման դէմ բողոքներ նպատակաւ
այս օրերս ի Գաւիթի հիմնեալ Սէյ-
անուն ֆրանսերէն թերթին Փայիդի
կառավարութեան կողմէ նպատակա-
պաւում է։

ՉԵՐՆՈՒՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ

Չեռնոկորայի իշխանի Սեւաստո-
փոյ և յոտեալ գրկած իւր թիկնա-
պաշին հրաման տուալ յարաբերու-
թեաններ հաստատել Օտտոման վա-
ճառականաց հետ, որպէս զի Չեռնա-
կորա մեծած իտալեան և աւստրիան
պայքաց անդ արուհետեւ առաւ
կան ապրանք զրկուին և երկու չղե-
նաւ, զոր Չարը նուիրեց Նիքոլա իշ-
խանէն, կանոնադրապէս պիտի բանի
Օտտոմանի և Չեռնոկորայի միջեւ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԵՒՍԻԱ

Ի Պրուսիոյ շատ մասնագործին
կայ Հանովերի պաշտենամիքին այն
բացորդ հրատարակութեան վրայ թէ
Լեոփոլտ թագաւորին ի Պերլին եր-
թայր միայն Գաւիթի գործերը կարգա-
դրելու համար չէր, այլ նպատակ ու-
նէր հարկի Պեւիտի և Գերմանիոյ
ղիւտարական գործակցութիւնն ինչ
պիտոյն այս պաշտենամիքին սովոր-
բար իւր ներկայութեանը կ'ընդունէր
Պերլին արտաքին գործող պաշտենա-
րանէն։

ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ ԼՍՅՈՅ

Չարին թիկնապահ Շէնքի մէկ թիւք
առաւ զորպար մը քանի օրէ ի վեր

Հոմ' կը գտնուի, ուր գացած է ի-
տալեան կառավարութեան հետ բա-
նակցութեամբ կարգադրելու Չարն-
իւրն ուղեւորութեան պարագայներն,
որ Արեւելքէ վերադարձին իտալեան
պիտի այցելէ, իտալիոյ գահաժառան-
գին ի Ռուսիա այցելութեան փոխա-
րէն հաստատուելով։

ԱՆԳԼԻԱՆԵՐ ԵՒ ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ

Չանդիպարէ կը հեռագրուի թէ
անգլ. ժողովար Յիւստանի հրամա-
նաւ Վիկտորի երկրին արդիւնած է
ամեն Եւրոպացոց, իրաց առաւ ա-
նոնց որք յատուկ արտոնութիւն ստա-
նան կանխաւ։ Չի գիտցուի թէ ո'ւր
կը գտնուի Վիկտորի վեհապետ Յոմոն
Պակարի, զոր անգլ. իշխանութեան
յանձնողին գրաւական մեծ պարգեւ
խոստացուած է։

Ի Ք Ո Ն Կ Ո

Գաւիթի Պետութեան մէջ հրամա-
նալ կը ծանուցանէ թէ իտալ. հրո-
կորով անոն պիտի ենթարկուին Գաւիթի
գերման վերին մասին մէջ նաւարկող
ամեն նաւեր, թող չտալու համար որ
փոխադրեն գերմ. հրազեն և ուղեկց
ընկալին։ Գաւիթի կառավարիչը այն
կողմերը համարող կարաւաններն եւս
պիտի քննեն նոյն նպատակաւ։

ԿՐԹՈՒՄԻՆԻ Ի ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ

Նոյնու 2-րդ իւրնոյ 10 թուով
կը ծանուցանէ թէ ի ժողով Վիկտոր
կարգի մէջ հրամանագրի պիտի հրա-
տարարի Բուլղարի մէջ հանրային կրթ-
ութեան վրայ։ Այս հրամանագրով,
կրթական կրթութիւնը պիտի բարեփո-
խի առ իմաստով որ փոխանակ աշա-
կերտներուն քան զոր ընդ տալու
գաւառացի աւելի պիտի չնշտեն բա-
բայական կողմին վրայ, աւելի մեծ կա-
րեւորութիւն տալով բարոյական կրթ-
ութեան, բարոյական հրահանգներու և
խրատական։ Աւելի տեղ մը պիտի
տուի Գերմանիոյ և Բուստիոյ պատ-
մութեան։ Դասաւոր պիտի բացա-
տրեն մասնաւոր թէ ո'րպիսի հո-
գածութեամբ Բուստիոյ թագաւոր
միշտ հոգածու եղած են կրթեցալ
աղաքային և թշուառ դասերուն, և
կ'ընդաւ փոխ թարած են գիւղացոյց
պատաւարութեան եւ բարեկեցու-
թեան վարժարան իրենց աշակերտ-
ները պիտի զգուշանան ընկերակա-
րական իմաստակութեան դէմ, և հե-
տեւանակէ իրենց ալ խորացու պիտի
սովորին տնտեսագիտութեան էական
սկզբունքները։

ՏԻՒՐ. ՔՈՒՄԻ ԳԻՒՍԸ

Պերլինն նոյն. 9 թուով կը հեռա-
գրուի անգլ. լրագրաց։
Ստալուած է թէ Պերլինի Մա-
պիթ թաղին մէջ ընդարձակ շէնք մը
կը պատարաստուի իրեն աշխատանոց
ՏԻՒՐ. Գաւիթի հակաթուրքաբանական պա-
տուտարան արտադրութեան համար
Երևանի թաղին վրայ լաւաւ կը տա-

րուի, քաղաքում Գաւիթի տնտեսա-
րեւ է լուսով գործի ձեռնարկելու
և ուր տուարաց մէջ արդէն նշանակալ
են իւր պատուաստած և յաղորդապէս
գարմանաւ հարկուի քաղ հիւանդ-
ներուն արտադրական հանգամանք-
ներն։ Յաջող արդեամբ գարմանաւ
իւր հիւանդներուն մէջ է թղթատան
քարտու դար մը, որ այս կերպիւ ա-
գատեցաւ պաշտենամիքի զրկուե-
լու անպատենութեանէն, և կարող ե-
ղաւ շարունակել իւր գործը։ Այս թղթա-
պատար արտադրանքին կ'ընդ գնաց
թիւրանակց Տարթիւրն, աղաքով ա-
գատել զինք և իւր տղայն անսուղ
կորնելու գիւղատնտեսութեան։

Իրազիկ թիւքի մը կը հաստատէ
թէ Տարթիւրն մեծամասն ամեն տե-
նակ հիւանդներ (consumption) դար-
մանել են, ի մէջ այլոց lupus կոչուած
հիւանդային մորթական հիւանդու-
թիւնն մը։ Պերլինն աւստրիական ետեւ
Տարթիւրն Գաւիթի կուտայ իւր հի-
ւանդաց իրենց գործին նայելու, ու-
րովհետեւ իրենց մարմնին մէջ կա-
տարուող փոփոխութիւնն արդեւ չի
կրնար լինել իրենց ամենօրեայ զբաղ-
մանց։

Սոսիս օրու Տարթիւրն Գաւիթի թղթա-
պատար պատուաստման համար կառու-
նաւոր կեդրոններ պիտի հաստատէ
Գաւիթի։ Պերլինն իրաւարական հաս-
տատութեան մէջ, նաեւ Ս. Ղազարոսի
հիւանդանոցին մէջ, հաստատուած
գաւիթի իւր մատրիստութեան ներքեւ, և
կայսեր մասնաւոր պատուէրով պահա-
պան գորաց հիւանդանոցին մէջ, -
Պերլինի այլ և այլ կողմերը։

Փորթի Պերլինի հաստատութեան
մէջ, անցեալ հիւղարկել 15 թղթա-
պատար պատուաստեցան, նոյն։ Յին
կրթական օրն հիւղ արք և երեք կա-
նայք պատուաստեցան Տարթիւրն
Լէվիի վերաբաւական հաստատու-
թեան մէջ։ Տարթիւրն Լէվի, Փորթի Պերլ-
ման, քանակի վերաբաւ Փիլիպի,
Յիւստանի Տարթիւրն Տարթիւրն և
Ռայիսիսի Տարթիւրն Տարթիւրն արտա-
կանք Տարթիւրն Գաւիթի, որ սակայն իւր
պատուաստին պատարաստութեան
գաղափարը տակաւին գուր չի հաներ։
Փորթի Պերլինն կը հաստատուէ թէ
հիւանդ թուրք գեղին բուժիչ աղ-
ղեցութիւնը ցոյց կուտայ պատուա-
տեն 24 ժամ ետքը։

Ստուգուած է թէ toxalbumen կա-
րեւորագոյն տարրն է սոյն պատուա-
տեն։ Տարթիւրն Գաւիթի կը չին այս հե-
ղուկ, որ մորթիկի պէս գիւղիկ (շի-
շիշի) թղթերու հիւանդանոց տուաւ
հիւանդաց կրնակէն եւ ուրիշ հիւ-
մախտաւորաց արտադրալ մասերուն
մեծածաղկի կէտէ մը (օրինակի համար
մեծածաղկի կէտէ մը) կը ներարկուի։ Ընդ-
հանարաց, հիւանդ պատուաստեն
երկու օր ետքը սաստիկ տեղի մը կու-
նենան, բայց այս երեւոյթ փոխադ-
աւոր չէ։ Այն տեղի անցունէն ետք,
որուն հիւանդ լաւ կը զինդրեն,
ամենքն ալ հանգիստ կը գտան, ինչպէս
փորձը տեսնուցաւ։

— 76 —

ԵՍԻՐ ԹԵՂԵԼԻՔ

ԵՍԻՐ ԹԵՂԵԼԻՔ

ԵՍԻՐ ԹԵՂԵԼԻՔ

ԵՍԻՐ ԹԵՂԵԼԻՔ

ԵՍԻՐ ԹԵՂԵԼ

Վերջինս կայր, իրեն թագաւոր
Բրտանոյ բանակով Բրտանոյ խորհրդա-
րանը, կէս միլիոն մարդի վարել մը
խնդրեց, Բրտանոյ ամեն կողմը Տէթ-
Քոնի պատուաւոր միջնորդներ
հաստատուել համար:

Փոքի. Պերկման անցաւ հինգշաբ-
թի Տէթ. Քոնի պատուաւորն ի գործ
գրաւ ուղիւղելով հիւսիսէն տաւաղող
15 հիւսիսային վրայ: Հետեւեալ օրը
Փոքիէն սորը հիւսիսէն մը ցոյց տուաւ
մի քանի բոլորներու, հաստատուելու
համար որ 24 ժամու կարճ միջոցին
մէջ իւր ոչնչանալու արդիւնքը
ձեռք բերուած է արդէն:

Այս մասին Քարթիքի թաղիւնը
այլ հետեւեալով կ'ըսէ:

Մեր տեղեկութեանց նախելով,
Տէթ. Քոնի պատուաւորն ներառ-
կուծ Գրաքիզի գրեթով կ'ատարուէր
Թեթիւ տեղեր մը յաւաք կուգայ,
բայց 24 ժամ ետքն զգալի բարեո-
րում մը կը գիտուի: Վերջնական ար-
դիւնքն զարով, տակաւին շատ երկ-
բայիկ է:

Պրանական թերահաւատութենէն
տապալտ ուրիշ վկայութիւն չի կրնար
սպասուել:

ԱՉԳԱՅԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Արարկիւնէն կը գրեն մեզ թէ Գար-
բեգի կուսակալ Նուսրէն պէ՛ն ին-
կերազմութեամբ զինուորական քնն-
նել Ձիա փաշայի և կայսերական
թիկնապաշտ Հիւսիսի պէ՛ն հոկոսմե-
րու Ալին յիշար բաղաճն հասնելով,
երկու օր վերջ ալ ինչն էր նա զայտ ա-
ռաջնորդարանն և արժանաւոր պա-
տիւններով ընդունուելու նա Արարկիւն
առաջնորդ Գեր. Եղիշի եպիսկոպոսի,
քահանայից գաւառն և ազգային երեւ-
ելեաց կողմէ:

Գարեկեօսիկի թագական խոր-
հուրդը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել
թէ վաղը, կիրակէ, գիւղին Ս. Յով-
սէպ Ոսկերեան եկեղեցւոյ տօնարար-
ութիւնն ըլլալով, Գեր. Գրիգորիւս ե-
պիսկոպոս Արարկեան հրաւիրելով
է հանդիսարար պատարագ մատուցանել
անդ ի հոգեւոր միջնորդութիւն բա-
րեպաշտ ժողովրդեան:

Հայ Հռոմէական Պատրիարք Ա-
ղաբեան Գերազմած փառն առաւոտ
Թագաւոր Ս. Յովհան Ոսկերեան եկե-
ղեցւոյն մէջ եպիսկոպոսական ձեռնա-
դրութիւն պիտի կատարէ երեք վի-
ճակաց համար: Ձեռնադրելի վարդա-
պետներն են, Հայր Աւետիս Արարի-
եան՝ Գարեգործի վիճակին, Հ. Աւետիս
Թուրքեան: Մարտի վիճակին եւ Հ.
Կարապետ Քէլեքեան՝ Կարնոյ վիճա-
կին համար:

ԱՆԳԻՐ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն երկնատոր գրքուկի հրատարա-
կութիւնն արտօնուած ինկելով Հասարա-
կաց Իրթնութեան պաշտօնէն ինկելով, ապա-
գրութեան համար հարկ եղած գործողու-
թիւնը սխառւած են կատարուիլ, ուստի
կը խնդրուի գրաւոր պատուական ազգա-
յիններէ որ հանին քայլերն զիմ այս
գրական գործ, բաժանողը գրուելով այժ-
մէն ի գրութիւն հրատարակութեան
սոյն մասերի: Մնաց արդարաւոր
3-3 ՎԱՀԱՆ, ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՆԵՐԿԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՍԷՆԱՐԿԻ
Վեհ. Սուրբազան Երկ միջոցէն
հանգիստը կերպիւ գտնաւ Համալսի
միջոցէն, ուր տեղի ունեցաւ Սեյաւ-
լքի արարողութիւնը, Ն. Վեհափա-
ռութիւն, ուրբազան աղօթքով կատա-
րելէ և Սեյաւլքի ներկայ կողմ զօր
զօր հանգիստը արանց գիտելի յե-
տայ, կայս: պատու վերադառնաւ:

Հիւրերու յատուկ տեղը կը զբա-
ղէին հայապատկան զեպանքը, ա-
ռաջին լիթոր մանը, Փարիզի դաւան-
աւորները Պ. Պ. Գարաբե և Ֆուլիոս,
Բեթիկ տնօրէն Պ. Սպուսան, Հանքա-
յին Գարաբե Վարչութեան տնօրէնի
օգնական Պ. Նուրէ, Քրանական զե-
պանատան պահակ չոգնեալին հրա-
մանատարն ու սպայը, անդիական
զեպանատան առաջին քարտուղարը,
կենն ու զեպանատան զինուորական
կցորդն և բազմաթիւ տարազգի դրօսա-
շնչիկներ, որք անհեկապեալ իմին պէ-
տի միջոցաւ արժանացան Վեհ. Սուր-
բանի մեծարանց:

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՐՏԱՏՈՒՄԻ

Յայտնի է թէ վերջերս մայրաքա-
ղաք եկող Փարիզի դաւանաւոր Պ.
Գարաբեի հետ բանակցութիւնը կը
կատարուին տանական պարտքի մէջ
քանին միջանկեալ խնդրելի վրայ:
Արդ, վերջին տեղեկութիւնը կը
հաստատուի վերոգրեալ լուրն և միան-
գամայն կը ծանուցուի թէ կայս: կա-
ռավարութիւնը մանրամասնօրէն քնն-
նելու անուամբ է Պ. Գարաբեի ա-
ռաջարկութիւնները:

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Այս առար Թ-էի մէջ հետեւեալ կը
կարգաւը:

Սեյաւլքի առնուած տեղեկու-
թիւնը կը ծանուցանէ թէ տեղի ու-
նա հանգիստ չըլլալով եկեղեցիներ-
ու մէջ կրօնական արարողութիւն
չկատարուի: համար Յունաց Գարաբե-
քարանին կողմէ մետաղադրութեան
ու կրօնական այլ պաշտօնէից ուղղեալ
զեկոյցին վրայ, թէ եւ նա հանգիստ
քանին տեղեկութիւն մէջ եկեղեցիները
ուրեք են, սակայն այդ տեղերու քրիս-
տոնեայք, ցարդ լաւ ու տեսած չըլ-
լալով անպիտի գործողութիւն մը որ
օսմանական կառավարութեան հոգան-
ալին ներքեւ ապրող քրիստոնէս չը-
պատահի: կրօնական արարողու-
թիւններ կատարելի զրկել և մանա-
կանք ապահով ըլլալով որ կայս: կա-
ռավարութիւնն, որ բոլոր իւր հպա-
տակալ գործողութիւն չալուն է, բնա-
չալիտի հաւանի այդ տեսակ գործո-
ղութեան մը, առ ոչինչ, գրած են ե-
կեղեցիները փակելու մասին եկեղեցի-
կանաց կողմէ եղած ազդարարութիւն
ներն և ըստ առաջնորդ եկեղեցիներ
յաճախելով, ամենայն ազատութեամբ
կը կատարեն կրօնական արարողու-
թիւնները:

ԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴԵՄՈՒՐ

Ջրոյ մը եղած էր, իր թէ մայրա-
քաղաքիս իտալական զեպան Պառն
Պրանի պիտի յաջորդէ Պեկիլատի ի-
տալական զեպանը: Թ-էի իւր մա-
նաւոր տեղեկութեանց ինկելով կը ծա-
նուցանէ թէ Պառն Պրանի փոփոխման
մասին ցարդ ո և է զեկոյց եղած չէ
իտալական զեպանատան:

ԵԼՄԱԿԱՆ ՊԱՏՏՈՒՆՈՒՄԻ

Մինչեւ հիմա միայն գաւառաց
արկաւարներու և Տէթիկէրտարներու
երայիւստաց սեպակներն անշարժ կա-
ռուած գրաւի կենթարկուին:

Արդ, Ելմալական նախարարու-
թիւնը ծանուցած է ամեն կողմ որ
յետ ապրիլի երկուսական այլ պաշտո-
նէից երայիւստարներու անշարժ կա-
ռուածներն եւս գրաւի ենթարկուին:

ՋԻՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵՈՒՄԻ

Կայս: Իրատէ մը հրամայած է որ
պարագայից պահանջմամբ Բուժելի
կողմը հաստատուած զինուորական
փարութիւնը վերցուի, ի պահանջել
հարկին վերահաստատուելու պայմա-
նաւ, պատմական գործերն ըստ օրե-
նի դատական իշխանութեանց միջոցաւ
տնտեսին և սակայն կայս: զորաբա-
նակի հրամանատարին արամադրու-
թեան ներքեւ զինուորական չոգնե-
ալին տեսնելու կը կոչուի ի անմիջապէս գա-
տաւոր համար կառավարութեան զեմ
զեմ գործածելու համարձակողները:
Կայս: Իրատէն նոյնպէս հրամայած
է որ Բուժելի որ կողմն որ ըլլայ եթէ
խաղաղութիւնը վերջապէս և կառա-
վարութեան զեմ զեմ գործածելու
համարձակողներ տեսնուին, անմիջապէս
գաւառին կայս: զորաբանակին հրա-
մանատարին արամադրութեան ներքեւ
կազմեալ զինուորական տեսնելու առ-
ջեւ:

ԱՐԵՎԵԼԻՔԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

Սեյաւլքի մեր տառաց ճեւաղ-
րական տեղեկութեանց համաձայն,
Վարաթի Տոլիսին մէջ, ուր վերջերս
որդումներ պատահած էին, այս ան-
գամ՝ նոր սորոգութիւն եւս պատահած
են: Նոյնքան Ան 2ի գիշերն Սթրու-
ցի և Սեյաւլքի միջեւ երկաթուղին
շատ մը տեղերէ վնասուած է հեղեղ-
ներէն: Կառավարութեան մը, յորում զի-
նաւորականք կը գտնուէին, կամուրջի
մը վրայ դէն եղած է, որովհետեւ
կամուրջը վնասուած էր հեղեղներու
սաստիկութենէն: Կրօնի թէ կառա-
խումբը դէն եղած պահանջ մարդեր
մեծեր և վերաորներ են:

Արեւելեան երկաթուղեաց ընկե-
րութիւնն ամեն միջոց ձեռք առած է
վերաորելու օգնելու համար:

ՀԱՆՐՈՒՄԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ

Մայրաքաղաքին մէջ ընդհանուր
միջնորդներ հաստատուելու առաջար-
կը, զոր հանրագումար չիտուի: նա
խարարութեան մատուցած էր Պ. Բա-
նայիթի Անթիմիսի, Բ. Գրան մա-
տուցուած էր և անոր Գրանական խոր-
հուրդն, որ ինչ ինչ բարեփոխումներ
ներմուծելի յետոյ, մաքալին վերա-
տեսչութեան յոյժ մը գտին: Այս վեր-
ջինն եւս քանի մը բարեփոխութիւն-
ներ ներմուծած է: Ընդհանուր միջ-
նորդներու ծրագիրն, իւր այդ բա-
րեփոխումը վիճակին մէջ, Հանրագումար
չիտուի: նախարարութեան ձե-
ռամբ Եպարքական պաշտօնատան
մատուցուած է վերադի, ի պարտ ու
պատահած անօրինութիւն:

Գարեգործ Պ. Բանտօթի Անթի-
միսի արտօնութիւն խնդրած է
կայս: կառավարութիւնէն՝ չոգնեա-
կոյներու միջոցաւ կանոնաւոր երթի-
ւելութիւն կը հաստատուի ընդմէջ Դա-
ւաթիկի և Պրանոյ: Պետական խոր-
հուրդն և Հանրագումար չիտուի: նա

Նախարարութիւնն, որոց ներկայա-
ւած էր խնդիրը, կարծիք յայտնա-
նէ թէ ծրագիրն այն կերպով մը փո-
փոխելու պէտք կայ որ կամուրջին
հաստիկն չվնասէ: Այս բարեփոխումը
կատարուած ըլլալով, ծրագիրը Բ.
Գրան մատուցուած է:

ԱՐԵՎԵԼԻՔԻ ԿԱՌԱՅՈՒՄԻ

Արեւելեան երկաթուղեաց Տնօրէնու-
թեան կողմէ հետեւեալ կը հարգուի
մեզ:

Սեյաւլքի երկաթուղեաց Տնօ-
րութեան կողմէ առնուած լրոջ նա-
խելով, Արեւելեան ձեպնելով կառա-
վարութեան որ այս իրիկուն մայրաքաղաք
պիտի հասնէր, վերցուած է և այդ կա-
ռավարութեան ուղեւորք միջոցաւ
սեյաւլքի կառավարութեան պիտի հաս-
նին փառն առաւոտ: Հետեւաբար, Ա-
րեւելեան-ձեպնելով կառավարութեան
երկուսական իրիկուն պիտի մեկնէր
Կ. Պոլսէն, վերցուած է նմանապէս, և
Կ. Պոլսէն:

3/15 նոյեմբեր 1890

ԵԼՄԱԿԱՆ ԴԵՄՈՒՐ

Ճարնի լրագիրը ընդարձակ տե-
ղեկութիւններ կը հրատարակէ: Ե-
լմալ-Ելմալ ընկերական մասին և թագու-
ման կը հանդիսանան այն ընդհանուր հա-
մարկեաց և ցաւակութեան զոր այս
աղտալի արկած յառաջ բերած է
ձեռքի մէջ: Այդ արկածէն ազատող
ները ճարնական Հիւսիս և Բեյա չոգ-
նեալով հոկտեմբեր 7ին ճանարկ ելել
են Կ. Պոլսէն: Գարն համար, ճարնի
կայսրը հրամայել է 120,000 տղա
յաւակաւորներ այս ուղեւորութեան
ժամկէտ:

Բաղմալի լրագիրը ինչպէս նաեւ
ճարնի ժողովին նախարարութիւնն
հանգանակութիւնն րացել են, այդ
նախարկութեան զոհ գացող անձնաց
ընտանեաց ի նպատակ:

Միւս կողմէ, Երօհանայի կառա-
վարին առաջարկու է Բալիսիայի
կողմէ տեղի յիշատակարան մը կանգ-
նել: Ելմալ-Ելմալ ընկերական ժողովն
ե-
զող սպայի և զինուորաց ի յիշատակ
և այս նպատակաւ հանգանակութիւն
մը բացել է:

Լուրդորդն ընկերութիւնն մը կաղ
մուր է ընկերակալ նաւաւորատեաց
դիակներն ինչպէս նաեւ ժողի ինկել
նիւթերը փնտաւոր համար: Մինչեւ
հոկտ. 8, հարկը յիտուն դիակներ
գտնուած էին և 10,000 ֆրանքի օմ-
գրած, ինչպէս նաեւ երկու ճարնա-
կան տուրք, սպայից յատուկ երկու
տուրք, 2 միլիոն և փայ: Մինչեւ
այդ թուականն, Օսման վարչին մար-
միշը գտնուած չէր տուական:

Եւ ինչպէս լրագիրն անդիակութեանց
նախել, Ելմալ-Ելմալ ընկերական պահան-
ջ, մէջը կը գտնուէր 2,800 անդ: ոսկի:

ՄՈՒՏԱՆԻՔ-ՊՐՈՒՄՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Հանրագումար չիտուի: նախարա-
րութեան մանագիտաց դիակներ պատ-
րաստած է Մուսանիա-Պրանայի եր-
կաւալուրի վերադառնալ պայմանագրի
ծրագիրն, համաձայն Ջնուորական
քննի: Յանձնագրով տեղեկագրոյն,
Սեյաւլքի նախարարութիւնը կ'պահանջ
որ իտալական նախարարութիւնը նշանակէ
այն գաւառներն որոց տասնորդի հա-
սովքը իւր երաշխաւորութիւն ցոյց
պիտի տուէր, իւրաքանչիւր քիւլուրդ-
րէ համար 13,000 ֆրանք: Մու-
սանիա-Պրանայի գծին արտօնուելը
Պ. Նախարարութեան Օսմ. կայս Պանքալի
Բարիկի միջոց յիտունած է արդէն
պայմանագրով տրամադրեալ երաշխա-
ւորութեան գումարը՝ 300,000 ֆրանք:

ԹՐԱՄՈՒՆԻՔԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

Հալաթի մէջ առեւտրական եւ
այլ գործից պատճառաւ իրիկուններն
ոչ մնացող անձինք՝ անցաւ տարուան
նման այս տարի եւս դիմում մը բ-
րած են Թրամուէից ընկերութեան
մօտ, որ նկատողութեան առնելով ա-
ռնոյ խնդիրը, որոշած է ձեռնուան
եղանակին համար վերջին կառա-
վարութեան որ գիշերուան ժամ 2ին
կը մեկնի Բարաքէյէն յՈրթաքէյ:

Այս խնդիրը ներկայացող անձինք
կը խնդրեն մեզմէ հրապարակել իրենց
չնորհակալին յայտնել Թրամուէյի
վարչութեան և մանաւորապէս ընկե-
րութեան տնօրէն Պ. Թրիւլի: Հա-
նարարութեան նկատմամբ ցոյց տըր-
ուած այս հոգածութեան համար:

Պրանոյ մաքսատան այն միջնորդն,
որ կը զանաւորն մաքսատներէ փոխա-
րէն առնուած ապրանքներն, անցաւ
տարուան սեպտեմբեր և հոկտեմբեր ամ-
սոյ մէջ հաշիւ 50-60,000 գրուելու առե-
ւտուր մը բրած է, միջոցաւ այս տար-
ուան նոյն ամսոյ մէջ, Եւրոպ. նոր տե-
րէն իրաւ այնք, 1,730,000 գրուելու առե-
ւտուր բրած է:

Մուսանիա Ս-էն չոգնեալն, որ
երկու մայրաքաղաք ժամանց, գիշերանց
Ջնուորակ նաւաւորատեւոր մօտ պա-
հանջ Գաթիկի Գաթիկ առեւտրական
պահանջ չոգնեալն գարնաւոր է: Այս
վերջոյցը զիտու կողմը բաւական վնաս-
ուել է Ս-էն չոգնելու արարողութեան
կողմէ:

Կարնոյ տեղեկական հիւստատան ու

րուն մայրաքաղաքաւ կողմէ ծանու-
ցիւք, առիթ օրը Պաթուէն ճամբայ ելել
է զէպի Կ. Պոլսէն:

Ներկայից նախորդ Հաշուակալ
Բաւիթ Էֆենդի ինքային թագաւորու-
թեան երմանական պաշտօնէս անուան-
ուած է:

Գարեգործի կամուրջ, որ ցարդ գի-
շերներ ժամ 5ին կը բացուէր, յետ այ-
սորի ժամ 7ին պիտի բացուի:

Ռուսական կառավարութիւնը վա-
ւերացուած է Բթիլի օսմանեան հիւ-
պատու Էօմէր Լուէֆի Էֆենդի պաշ-
տուր:

Աւստրիական չոգնեալն մը երկէ մայ-
րաքաղաք եկաւ 102 անուկ մազէր-
եան հրապան, որք թեղանթարանին
յանձնուեալ:

Ի նպատակ Հիւսիսի սեյաւլք Սեյաւլքի
զիտուած հարկը հազար գրուելու նպատի
տնօրէնը երկու անգամն ցարդ 14420
գրուել հաւաքուած և զրկուած է ներքին
գործից նախարարութեան:

Բեյալքի առ անանարուծական
վարձարանին այն սպայը, որք Փրանական
կառավարութեան կողմէ յայտնուած փա-
փաթ մը վրայ, Բարիկ պիտի զրկուէ ի-
րենց ուսումը կատարելագործելու համար,
ձեռնաւ իշխանութեան որոշմամբ 12 յի-
ական ոսկի ճամբու ծախք եւ աղկից գում
երեքական ոսկի եւս պիտի տանան իւր
ամառնոյն:

Ջնուորակ լրագիրը մէջ կը կար-
գանք թէ տեղեկոյն նաւաւորատեւոր մէջ
գտնուող անգլիական նաւատորմին նա-
ւաւորներէ երեքը զարափին վրայ թրամ-
վէլին կառերուած մէջ անգլիայ ընթացից
մէջ գտնուելու եւ յետոյ նաւաւորատեւոր
պաշտօնատեւոր մտնելով ապակիները կա-
րու են: Այս պատճառաւ նաւատորմին
զինուորական տնտեսը վեցական ամուսն
ղնատարութեան գաւառապետներ է այդ
երեք նաւատորմներ:

Մուսանիա Ս-էն չոգնեալն ի-
րենց հայրենիքները զրկուեցան 350 ար-
ձաքաղ զինուորներ: Նոյնպէս 400 նոր
զինուորներ ևս ձիտուէ զրկուեցան:

Իւրաքանչիւր վաւերացուած է Սա-
տիկ աւստրիական փոխ-հիւպատու Պ.
Բեթիլի չոգնուեցան:

Մուսանիա ինչպէս չոգնեալն, որ ե-
րկէ աստ փամանց, ձիտուէ Էֆենդի (Սա-
տիկ) անգլիայ մեկնելէ մինչեւ Զիւլաւի
գալին այդ ուստիտորներէ կ'ըսեալ են:

Օսմանեան այն սպայը, որք իրենց
զինուորական ուսումը կատարելագործե-
լու համար Գերմանիա պիտի երթան,
այս օրերս ճամբայ պիտի ելնեն, որով
Հասեալ հարկի է որ զոնէ իրիկուններէ
սեյաւլքը (Ն. Տ.) Պերկին գտնուին: Ա-
տենց ժամանելու Գերմանիա գտնուող
այն սպայը, որ իրենց ուսումն աւարտած
են, մայրաքաղաք պիտի գառնան:

Յրանական զեպանատան երկրորդ
թագաւոր Պ. Ելմալ, որ երեք ամիս ա-
ռաջ Բարիկ ուղեւորած էր հօրը հիւսն-
քութեան պատճառաւ, մայրաքաղաք
գաւառ, Նոյն զեպանատան կցորդներէ
Պ. Ֆապրը Լիւս արձակուրդով Բարիկ ու-
ղեւորեցան:

Կ. Պրան չոգնեալն նախկին զե-
պան Պ. Ելմալին մեկնել է ի Սեյաւլք
(Բաւիթ): Հանգուցելու ժամկէտը, իր
կենդանութեան ժամանակ յայտնած փա-
փաղանացը մանկան, մայրա

[illegible]

Օ ԲԱՆԹԵՈՆ III AU PANTHEON
ԳԱԼՅՈՒՆՈՒԼՈ ԵՂԲԱՐԲ
Բերա Մեծ փողոց Կաթածա-Սերաի մեծ դրան գեմ, թիվ 206

[illegible]

որ վարել փտառյւթիւնն Հասարակութեան, որ կրցած է գնահատուածն այդանաց ըստի տեսանի և միշտ անտարբէր, յապովութիւնը: Փաթորուի կըրպար փափաքելով յայտնէն իրական աճանութիւն մը միայնել վերաբերել առաւելութեան վրայ, իրենց ամէն պարսպանաց համար հաստատած են թուրքովին նպաստաւոր և շատ գեղեկալ գններ:

